

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

241

Przestrzeń a rozwój

Redaktorzy naukowi

Stanisław Korenik

Anna Dybała

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2011

Recenzenci: Florian Kuźnik, Janusz Słodczyk, Zygmunt Szymła,
Eugeniusz Wojciechowski

Redaktor Wydawnictwa: Jadwiga Marcinek

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

Publikacja została sfinansowana przez Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2011

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-272-7

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp.....	11
------------	----

Część 1. Współczesne uwarunkowania rozwoju społeczno-ekonomicznego krajów, regionów i obszarów metropolitalnych

Patrycja Brańka: Atrakcyjność inwestycyjna województwa małopolskiego w oczach przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego (w świetle badań ankietowych).....	15
Adam Dąbrowski: Kierunki europejskiej polityki regionalnej – wybrane problemy	30
Piotr Hajduga: Dolnośląskie specjalne strefy ekonomiczne jako miejsce prowadzenia działalności gospodarczej w świetle ocen przedsiębiorców – wyniki badania empirycznego	41
Krzysztof Heffner, Brygida Klemens: Struktury klastrowe w gospodarce przestrzennej – wybrane korzyści i problemy rozwoju w skali lokalnej i regionalnej	56
Petr Hlaváček: The classification of analytical and management qualitative frameworks for municipal and regional development	65
Stanisław Korenik: Nowe zjawiska występujące w rozwoju aktywizujących się regionów.....	76
Anna Mempel-Śnieżyk: Uwarunkowania funkcjonowania powiązań sieciowych w województwie dolnośląskim	85
Katarzyna Miszczak: Partnerstwo publiczno-prywatne w regionach przygranicznych Polski, Czech i Niemiec – szanse i zagrożenia	105
Monika Musiał-Malago: Polaryzacja strukturalna Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.....	120
Małgorzata Rogowska: Znaczenie miast w polityce regionalnej Unii Europejskiej.....	133
Dorota Rynio: Rozwój społeczno-gospodarczy ośrodka wzrostu w okresie kryzysu gospodarki światowej.....	140
Miloslav Šašek: Development of population in the Czech Republic after 1989	150
Piotr Serafin: Stan i zmiany zagospodarowania przestrzeni wsi w strefie podmiejskiej województwa małopolskiego na przykładzie gmin Niepołomice i Wieliczka	162
Kazimiera Wilk: Sytuacja demograficzna w Federacji Rosyjskiej w latach 1990-2009	180

Arkadiusz Przybyłka: Narodowy Fundusz Zdrowia jako główny organizator usług zdrowotnych w Polsce	190
Justyna Anders: Rola władz publicznych w stymulowaniu partycypacji obywateli w procesach <i>governance</i> – doświadczenia międzynarodowe i wnioski dla Polski.....	200
Marek Dylewski, Beata Filipiak: Możliwości rozwoju obszarów metropolitalnych w nowych uwarunkowaniach finansowych jednostek samorządu terytorialnego.....	212
Andrzej Rączaszek: Procesy rozwojowe największych polskich miast w okresie transformacji.....	224

Część 2. Społeczne, gospodarcze i środowiskowe problemy rozwoju lokalnego

Jacek Chądzyński: Władza lokalna a rynek – pomiędzy współpracą a konkurencją.....	241
Eleonora Gonda-Soroczyńska: Uwarunkowania środowiska przyrodniczego w przestrzeni uzdrowiska na przykładzie Czerniawy-Zdroju.....	252
Magdalena Kalisiak-Mędelska: Partycypacja społeczna – przymus czy rzeczywista potrzeba?.....	262
Magdalena Kalisiak-Mędelska: Zadowolenie z miejsca zamieszkania – ocena mieszkańców i władz lokalnych na przykładzie Głowna	277
Andrzej Łuczyszyn: Lokalna przestrzeń publiczna w gospodarce kreatywnej	290
Magdalena Pięta-Kanurska: Związki kultury i ekonomii oraz ich wpływ na rozwój miasta.....	301
Joost Platje: Local governance's capacity to direct its own path of sustainable development.....	310
Andrzej Raszkowski: Nowe trendy w marketingu miejsc.....	319
Anna Batko: Administracja publiczna jako stymulator zmian w turystyce miasta – na przykładzie Krakowa w latach 1989-2006	328
Piotr Ruczkowski: Ewidencja ludności – nowe zasady meldunkowe	340

Część 3. Innowacyjność i przedsiębiorczość a rozwój

Niki Derlukiewicz: Unia innowacji jako sposób na zwiększenie innowacyjności gospodarki europejskiej.....	355
Dariusz Głuszczuk: Finansowanie działalności innowacyjnej – źródła i bariery w przekroju regionów Polski (NTS-2).....	366

Niki Derlukiewicz, Małgorzata Rogowska, Stanisław Korenik, Jarmila Horáková, Jiří Louda: Polsko-czeska współpraca transgraniczna małych i średnich przedsiębiorstw	377
Anna Korombel: Najczęściej popełniane błędy podczas wdrażania zintegrowanego zarządzania ryzykiem (ERM) w polskich przedsiębiorstwach	388
Kamil Wiśniewski: Systemowe zarządzanie wiedzą w ujęciu teoretycznym i praktycznym	396
Paweł Dziekański, Jan Puchala: Wspieranie przedsiębiorczości przez samorząd terytorialny na przykładzie powiatu limanowskiego	405
Jerzy Wąchol: Rola państwa i jego interesariuszy we władztwie korporacyjnym w okresie wychodzenia ze spowolnienia gospodarczego i kryzysu ...	417
Aleksandra Pisarska, Mieczysław Poborski: Wybrane problemy inwestowania w rzeczowe aktywa trwałe (na przykładzie uczelni publicznych w Polsce).....	427
Agnieszka Izabela Baruk: Specyfika działań motywujących stosowanych wobec polskich pracowników.....	437
Monika Stelmaszczyk: Właściciel małego przedsiębiorstwa menedżerem zorientowanym na kulturę – wyzwania i perspektywy	447
Barbara Batko: Wpływ jakości informacji publicznej na minimalizację ryzyka podejmowania decyzji na rynku pracy	455

Część 4. Wybrane problemy planowania przestrzennego

Oğuz Özbek: Central planning of development through etatism in Turkey: the state planning organisation	467
Kinga Wasilewska: Samorząd terytorialny jako nowy podmiot polityki przestrzennej	474
Aleksandra Koźlak: Modelowe ujęcie transportu w planowaniu przestrzennym	489
Anna Kamińska: Rola ewaluacji w zarządzaniu procesem rewitalizacji przestrzeni miejskiej	502

Część 5. Zagadnienia różne

Hubert Kaczmarczyk: Właściwe zadania państwa w ujęciu F.A. von Hayeka	513
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Transfery fiskalne a przeciwdziałanie szokom asymetrycznym w ramach Unii Gospodarczo-Walutowej w Europie ..	522
Adam Peszko: Krytyka liberalnej doktryny lat 90. i nowe nurty w ekonomii pierwszej dekady XXI wieku.....	532
Andrzej Adamczyk: Incydentalna kontrola rozporządzeń przez sądy.....	543

Summaries

Patrycja Brańka: Investment attractiveness of Małopolska voivodeship in opinion of foreign capital enterprises (in the light of survey results).....	29
Adam Dąbrowski: Directions of European Regional Policy – selected problems.....	40
Piotr Hajduga: Special economic zones in Lower Silesia as a business place in the light of assessments of entrepreneurs – results of empirical research	55
Krzystian Heffner, Brygida Klemens: Cluster structures in spatial economy – chosen benefits and problems of development on the local and regional scale	64
Petr Hlaváček: Klasyfikacja analitycznych i zarządczych ram kwalifikacyjnych w rozwoju gmin i regionów	75
Stanisław Korenik: New phenomena occurring in the development of activating regions	84
Anna Mempel-Śnieżyk: Conditions of functioning of the network relations in Lower Silesia Voivodeship	104
Katarzyna Miszczak: Public-Private Partnership in the border regions of Poland, the Czech Republic and Germany – opportunities and threats.....	119
Monika Musiał-Malago: Structural polarization of Cracow Metropolitan Area.....	132
Małgorzata Rogowska: The importance of cities in the European Union's regional policy	139
Dorota Rynio: Social-economic development of growth center in the time of worldwide economy crisis	149
Miloslav Šašek: Rozwój populacji w Czechach po roku 1989	161
Piotr Serafin: Spatial planning of rural areas in the suburbs of Małopolska: state and changes – the case of Wieliczka and Niepołomice.....	179
Kazimiera Wilk: The demographic situation in the Russian Federation in the years 1990-2009.....	189
Arkadiusz Przybyłka: The National Health Fund as the main organizer of health services in Poland	199
Justyna Anders: The role of public authorities in promoting civic participation in processes of <i>governance</i> – application of international practices in the Polish context.....	211
Marek Dylewski, Beata Filipiak: Development opportunities of metropolitan areas in the new financial circumstances of local government units	223
Andrzej Rączaszek: Development processes in the biggest Polish cities in the transformation period.....	237

Jacek Chądryński: Local government and market – between cooperation and competition	251
Eleonora Gonda-Soroczyńska: The condition of the natural environment in the development of a spa town – the case of Czerniawa-Zdrój	261
Magdalena Kalisiak-Mędelska: Social participation – obligation or real need?	276
Magdalena Kalisiak-Mędelska: Satisfaction with the place of residence – evaluation of place and local authorities as on the example of Główno.....	289
Andrzej Łuczyszyn: Local public space in creative economy.....	300
Magdalena Pięta-Kanurska: The relationship between culture and economics and their impact on urban development	309
Joost Platje: Zdolność samorządu terytorialnego do kierowania własną ścieżką rozwoju zrównoważonego	318
Andrzej Raszkowski: New trends in place marketing	327
Anna Batko: Public administration as a stimulator of changes in city tourism – based on Cracow between the years 1989 and 2006	339
Piotr Ruczkowski: Population registration – the new residence regulations..	351
Niki Derlukiewicz: Innovation Union as a way to increase the innovation in European economy	365
Dariusz Głuszczyk: Financing innovation activities – sources and barriers with regard to regions in Poland (NTS-2)	376
Niki Derlukiewicz, Małgorzata Rogowska, Stanisław Korenik, Jarmila Horáková, Jiří Louda: Polish-Czech border cooperation of small and medium-sized enterprises	387
Anna Korombel: The most common errors during the implementation of Enterprise Risk Management (ERM) in Polish enterprises	395
Kamil Wiśniewski: System knowledge management from theoretical and practical perspective	404
Paweł Dziekański, Jan Puchała: Support of the enterprise by the territorial council on the example of Limanowski administrative district.....	416
Jerzy Wąchol: The role of the state and its stakeholders in corporate governance while getting out of the economic downturn and crisis.....	426
Aleksandra Pisarska, Mieczysław Poborski: Selected problems of investing in tangible fixed assets (as exemplified by public institutions of higher education)	435
Agnieszka Izabela Baruk: Essence of motivation activities used towards Polish employees	446
Monika Stelmaszczyk: Owner of small company as a culture-oriented manager – challenges and prospects	454
Barbara Batko: The impact of public information quality to minimize the decision making risk on the labour market.....	464

Oğuz Özbek: Centralne planowanie rozwoju przez etatyzm w Turcji: Państwowy Urząd Planowania	473
Kinga Wasilewska: Local self-government as a new subject of spatial policy.	488
Aleksandra Koźlak: Land-use/transport models in spatial planning.....	501
Anna Kamińska: The role of evaluation in the management of urban space revitalization process	510
Hubert Kaczmarczyk: Appropriate tasks of the state in terms of F.A. von Hayek.....	521
Malgorzata Gajda-Kantorowska: Fiscal transfers as asymmetric shocks absorption mechanisms in the European Monetary Union.....	531
Adam Peszko: Criticism of neoclassic doctrine of the 90s and new currents of economics in the first decade of the XXI century.....	542
Andrzej Adamczyk: The right of courts to refuse incidentally to apply regulations.....	557

Niki Derlukiewicz

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

UNIA INNOWACJI JAKO SPOSÓB NA ZWIĘKSZENIE INNOWACYJNOŚCI GOSPODARKI EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: We współczesnej gospodarce niezwykle ważna jest zdolność do tworzenia i adaptacji nowych rozwiązań, technologii, wprowadzania nowych produktów oraz usług. Należy zauważyć, że obecnie czynnikiem mającym istotny wpływ na rozwój zarówno przedsiębiorstwa, jak i regionu czy kraju są innowacje¹. Na obszarze Unii Europejskiej i jej krajów członkowskich można zaobserwować coraz większe zainteresowanie innowacjami, jak również ich wpływem na rozwój społeczno-gospodarczy, czego dowodem jest chociażby nowa strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Unii – „Europa 2020”, w której to innowacje zajmują priorytetowe miejsce. W artykule zdefiniowano pojęcie innowacji, przedstawiono ich rodzaje oraz zaprezentowano ogólne wytyczne zawarte w dokumencie opracowanym przez Komisję Europejską dotyczącym stworzenia we Wspólnocie Europejskiej „unii innowacji”.

Słowa kluczowe: unia, innowacja, strategia.

1. Wstęp

Innowacje odgrywają istotną rolę w rozwoju współczesnej gospodarki oraz są głównym czynnikiem świadczącym o konkurencyjności przedsiębiorstw i gospodarek. Warto jednak podkreślić, że na tworzenie czy wdrażanie działań innowacyjnych potrzebne są odpowiednie środki finansowe. Niestety, Europa wydaje co roku na badania i rozwój zaledwie 0,8% PKB, czyli znacznie mniej niż USA i Japonia. Tysiące najlepszych naukowców i wynalazców z Europy przeniosło się do krajów, gdzie warunki tworzenia innowacji są bardziej korzystne. Mimo że rynek Unii Europejskiej jest największy na świecie, w niewielkim stopniu sprzyja innowacyjności. Warto też podkreślić, że inne kraje, takie jak Chiny i Korea Południowa, szybko nadrabiają straty w tej dziedzinie². Przed Europą stoi wiele wyzwań (związanych np. z wyczerpującymi się zasobami naturalnymi, zmianą klimatu, starzejącym się społeczeństwem oraz rosnącą konkurencją ze strony Stanów Zjednoczonych i wschodzą-

¹ E. Zalesko, *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w podnoszeniu innowacyjności gospodarki*, [w:] B. Plawgo, *Czynniki rozwoju regionalnego Polski północno-wschodniej*, t. I, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Administracji Publicznej w Białymstoku, Białystok 2005, s. 683.

² www.ec.europa.eu/research/innovation-union.

cych potęg gospodarczych), w których sprostaniu ma pomóc nowa strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Unii – „Europa 2020”, zastępująca realizowaną od 2000 r., zmodyfikowaną pięć lat później, Strategię lizbońską. W strategii „Europa 2020” została podkreślona potrzeba wspólnego działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawienie czoła wyzwaniom. W celu osiągnięcia powyższych założeń zaproponowano w niej trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się priorytety:

- wzrost inteligentny (*smart growth*), czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach;
- wzrost zrównoważony (*sustainable growth*), czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej;
- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (*inclusive growth*), czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Warto zauważyć, że jednym z priorytetów jest rozwój oparty na innowacjach, który będzie możliwy m.in. dzięki realizacji inicjatywy przewodniej (*flagship initiative*) „unia innowacji”, służącej poprawie warunków ramowych dla innowacji oraz wykorzystania innowacji do rozwiązania najważniejszych problemów społecznych i gospodarczych.

Celem artykułu jest przedstawienie pojęcia innowacji oraz omówienie strategicznej koncepcji „unii innowacji”, popieranej na najwyższym szczeblu politycznym UE, będącej częścią nowej strategii „Europa 2020”³.

2. Pojęcie oraz rodzaje innowacji

Pojęcie innowacji coraz częściej stosowane jest w literaturze, jednak nadal występują pewne rozbieżności w jego definiowaniu. Wielu autorów źródeł znaczenia słowa „innowacja” dopatruje się w łacińskim terminie *innovatis*, który oznacza odnowę, tworzenie czegoś nowego⁴. W literaturze naukowej za twórcę tego terminu uważa się J.A. Schumpetera, według którego „innowacja polega na wytworzeniu nowego produktu lub wprowadzeniu na rynek towaru o nowych właściwościach”⁵. Określił on innowację jako zastosowanie nowych kombinacji w pięciu przypadkach:

- wprowadzenie nowego towaru, czyli takiego, którego konsumenci jeszcze nie znają, lub nowego gatunku jakiegoś towaru;
- wprowadzenie nowej metody produkcji, a więc metody niewypróbowanej praktycznie w danej gałęzi przemysłu;
- otwarcie nowego rynku, to jest rynku, na którym gałąź przemysłu danego kraju nie była uprzednio wprowadzona;
- zdobycie nowego źródła surowców lub półfabrykatów;

³ www.mg.gov.pl.

⁴ P. Niedzielski, K. Rychlik, *Innowacje i kreatywność*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2006, s. 17.

⁵ J. Schumpeter, *Teoria rozwoju gospodarczego*, PWN, Warszawa 1960, s. 104.

- przeprowadzenie nowej organizacji jakiegoś przemysłu, np. stworzenie sytuacji monopolistycznej lub złamanie pozycji monopolistycznej⁶.

Kluczowym wyrazem w tej definicji jest słowo „nowy”, Schumpeter bowiem wiązał innowację z pierwszym zastosowaniem danego rozwiązania w podstawowych obszarach funkcjonalnych przedsiębiorstwa: wytwarzanych produktach, stosowanych technologiach i zachodzących w nim procesach⁷. Należy zaznaczyć, że zainteresowanie problematyką innowacji ewaluowało na przestrzeni lat, podobnie jak zmieniała się gospodarka światowa, więc – jak już wcześniej wspomniano – różnie pojmowano i definiowano to pojęcie. Wielu autorów (np. H.G. Barnett, W. Niesierkowski, S. Kasprzyk) za innowacje uznaje takie rozwiązanie, które w sposób istotny różniło się od dotychczas wykorzystywanego, zatem zupełnie nowe. Z kolei A. Pomykański definiuje innowację jako proces, który obejmuje wszystkie działania związane z kreowaniem pomysłu, powstaniem wynalazku, a następnie jego wdrażaniem w postaci nowego produktu, procesu⁸. Ch. Freeman z kolei za innowacje uznawał pierwsze handlowe wprowadzenia nowego produktu, procesu, systemu lub urządzenia⁹. Należy jednak podkreślić, że obecnie pojęcie innowacji nabiera nieco innego znaczenia, rozumiane jest bowiem jako zmiana sposobów organizowania działań, tworzenie nowych idei, rozwiązań i produktów. Bardzo trafną definicję innowacji podaje Z. Pietrański, według którego innowacje to zmiany celowo wprowadzane przez człowieka, które polegają na zastępowaniu dotychczasowych stanów rzeczy innymi, ocenianymi pozytywnie w świetle określonych kryteriów składających się w sumie na postęp¹⁰. M.E. Porter do pojęcia innowacji włącza ulepszenia technologiczne, lepsze metody i sposoby wykonywania rzeczy, co może się przejawiać nie tylko w zmianach produktu czy procesu, ale również w nowych podejściach do marketingu i nowych formach dystrybucji¹¹. Zgodnie z terminologią przyjętą przez OECD za innowację uznaje się zmianę produktu lub procesu produkcyjnego, nową z punktu widzenia wprowadzającego ją przedsiębiorstwa lub nieznaną w danym regionie.

Mimo różnych interpretacji pojęcia innowacji w literaturze przedmiotu można wyróżnić wspólne jego cechy. Innowacja jest celową i korzystną zmianą w dotychczasowym stanie, zaproponowaną przez człowieka, jednak zmiana ta musi znaleźć praktyczne zastosowanie, i to zastosowanie po raz pierwszy w danej społeczności (najmniejszą społecznością jest przedsiębiorstwo). Przedmiotem zmian mogą być: wyroby, procesy, organizacja, metody zarządzania, rynek, a następstwem zmian powinny być określone korzyści techniczne, ekonomiczne, społeczne. Innowacje są

⁶ Tamże, s. 104.

⁷ P. Niedzielski, K. Rychlik, wyd. cyt., s. 19.

⁸ W. Janasz, K. Kozioł, *Determinanty działalności innowacyjnej przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2007, s. 14.

⁹ Tamże, s. 14.

¹⁰ Z. Pietrański, *Ogólne i psychologiczne zagadnienia innowacji*, PWN, Warszawa 1971, s. 9.

¹¹ W. Janasz, K. Kozioł, wyd. cyt., s. 18.

instrumentem realizacji celów rozwojowych organizacji gospodarczych, regionów, gospodarek, a także stają się nośnikami postępu technicznego, jeżeli przynoszą korzystne efekty ekonomiczne. Wymagają jednak określonego zasobu wiedzy technicznej, rynkowej, zarządczej i ekonomicznej¹². Ponadto innowacje często traktowane są jako środki służące kreowaniu i utrzymaniu przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa, główny składnik przedsiębiorczości oraz kluczowy instrument sukcesu przedsiębiorstw i regionów¹³. Są efektem pomysłowości człowieka, umiejętności odkrywania i formułowania przez niego praw i zasad rządzących światem, tworzenia nowych koncepcji i rozwiązań oraz ich urzeczywistniania¹⁴.

W literaturze przedmiotu, biorąc pod uwagę rozmaite kryteria, wskazuje się różne rodzaje innowacji. Ze względu na charakter wyróżnić można innowacje¹⁵:

- produktowe – sprowadzają się do stworzenia nowego produktu, usługi lub ulepszenia istniejącego;
- procesowe – polegają na wdrożeniu nowego lub udoskonaleniu dotychczasowego procesu produkcji wyrobu lub usługi i na ogół zmierzają do zmniejszenia ich kosztów jednostkowych wytwarzania; często polega to na eliminowaniu niektórych etapów procesu lub scalaniu etapów odrębnych;
- w dziedzinie usług – można rozumieć jako nowe, lepsze sposoby zaspokajania potrzeb klientów;
- organizacyjne, czyli zmiany organizacyjne, które przynoszą korzyści w wyniku ich wprowadzenia; może to być zmiana w formach organizacji, sposobach zarządzania lub innych obszarach, które decydują o tożsamości przedsiębiorstwa, określają zasady jego zachowania i funkcjonowania w środowisku oraz warunkują przebieg zachodzących w nim procesów¹⁶;
- marketingowe – związane z klientami przedsiębiorstwa oraz środowiskiem, w którym funkcjonują; mogą być zdefiniowane jako eksploatacja nowych obszarów terytorialnych oraz penetracja nowych segmentów rynkowych¹⁷.

Z punktu widzenia oryginalności zmian wyróżnia się innowacje:

- oryginalne, które odnoszą się do odkryć nieznanymi wcześniej na świecie;
- wtórne, oznaczające naśladowanie pomysłów zastosowanych w innym miejscu lub czasie.

Warto także zauważyć, że większość innowacji podlega ciągłym zmianom. Kolejne modyfikacje mogą mieć nawet większe znaczenie niż pierwotny wynalazek. W procesie uczenia się, który przechodzi zarówno twórca innowacji, jak i potencjal-

¹² J. Baruk, *Innowacje instrumentem rozwoju przedsiębiorstw, regionów, gospodarki*, [w:] *Konkurencyjność i innowacyjność regionów w warunkach globalizacji i metropolizacji przestrzeni*, red. J. Kot, Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach, Kielce 2007, s. 377.

¹³ Tamże, s. 378.

¹⁴ J. Duraj, M. Papiernik-Wojdera, *Przedsiębiorczość i innowacyjność*, Difin, Warszawa 2010, s. 61.

¹⁵ G. Łuczkiwicz, *Zarządzania kreatywnością i innowacją*, Harvard Business Essentials, Wydawnictwo MT Biznes, Konstancin-Jeziorna 2005, s. 34.

¹⁶ P. Niedzielski, K. Rychlik, wyd. cyt., s. 33.

¹⁷ Tamże, s. 31.

ni naśladowcy, pojawiają się sprzężenia zwrotne, a sam wynalazek podlega istotnym przekształceniom¹⁸.

Ze względu na mechanizm pobudzania innowacji rozróżniamy innowacje¹⁹:

- podażowe – inicjowane przez naukę i technikę,
- popytowe – inicjowane przez rynek, stymulowane bezpośrednio przez potrzeby.

Mechanizm pobudzania innowacji podażowych ma charakter zewnętrzny w stosunku do gospodarki i jest następstwem odkryć i wynalazków, dokonywanych przez twórców pod wpływem ich dociekliwości i predyspozycji twórczych oraz potrzeby samorealizacji. Przeciwnieństwem są natomiast innowacje popytowe, stymulowane przez potrzeby rynkowe. Innowacja jest odpowiedzią na istniejące zapotrzebowanie. Trzeba tu podkreślić, że obecnie większość innowacji ma charakter popytowy²⁰.

Ostatnim kryterium klasyfikacji może być rodzaj źródła, z którego wywodzi się inspiracja dla innowacji. Można wyróżnić innowacje, które są rezultatem²¹:

- wykorzystania prac B+R,
- zastosowania badań rynku,
- udoskonalania procesu lub produktu,
- imitacji innych rozwiązań przez dyfuzję lub adaptację technologii.

Omawiając zagadnienie innowacji, nie można pominąć korzyści, jakie one wnoszą. Do najważniejszych, pojawiających się w efekcie wprowadzenia innowacji na rynek, zaliczane są: obniżenie kosztów, poprawa jakości produktów, oszczędność czasu, pojawienie się nowego produktu, poprawa warunków pracy i bezpieczeństwa, ochrona środowiska naturalnego lub zaspokojenie nowej potrzeby²².

Zatem można stwierdzić, że pojęcie innowacji ewoluowało na przestrzeni lat i obecnie innowacja nie jest już wyłącznie powiązana z procesem produkcji w przedsiębiorstwie przemysłowym, lecz łączy się ją z wszelką działalnością, zarówno z produkcją, pracami badawczo-rozwojowymi, jak i marketingiem, zarządzaniem oraz organizacją. Ponadto innowacje są najlepszym sposobem sprostania najważniejszym wyzwaniom, jakie stoją przed naszym społeczeństwem i wymagają rozwiązania, jak zmiana klimatu, niedobór energii i zasobów oraz zdrowie i starzenie się społeczeństwa. Z tego względu innowacje znalazły się w centrum uwagi nowej strategii „Europa 2020” – w inicjatywie przewodniej „unia innowacji”²³.

¹⁸ P. Niedzielski, K. Rychlik, wyd. cyt., s. 28-29.

¹⁹ *Ekonomika innowacji*, red. J. Czupiał, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 1994, s. 14.

²⁰ W. Janasz, K. Kozioł, wyd. cyt., s. 24.

²¹ E. Skawińska, R. Zalewski, *Klasyfikacja innowacji w rozwoju konkurencyjności i innowacyjności regionów, Świat–Europa–Polska*, PWE, Warszawa 2009, s. 95.

²² J. Baruk, *Innowacje czynnikiem efektywnego rozwoju przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo UMCS w Lublinie, Lublin 1992, s. 32-39; *Współczesne koncepcje przestrzennego rozwoju gospodarki i społeczeństwa*, red. S. Korenik, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2010, s. 142-162.

²³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów, Projekt przewodni strategii Europa 2020, Unia innowacji, SEC(2010) 1161, Bruksela 2010, s. 2.

3. „Unia innowacji” – uwagi ogólne

„Unia innowacji” to jeden z priorytetów (jedna z siedmiu inicjatyw przewodnich) zawartych w nowej strategii „Europa 2020”, przyjętej przez państwa członkowskie UE w czerwcu 2010 r. Głównym celem „unii innowacji” jest poprawa warunków i dostępu do finansowania badań naukowych i innowacji oraz przypilnowanie, by innowacyjne pomysły zamieniały się w produkty i usługi, które wspierają wzrost gospodarczy i tworzą miejsca pracy.

W opracowanym przez Komisję Europejską dokumencie dotyczącym „unii innowacji” podkreśla się, że UE powinna zająć się problemem niesprzyjających warunków tworzenia innowacji (takich jak niewystarczający dostęp do finansowania, kosztowne patenty, przestarzałe regulacje i procedury, powolne ustanawianie norm, które powstrzymują prywatne inwestycje w badania i innowacje oraz nie pozwalają pomysłom wejść na rynek), a zamiast powielania działań w różnych obszarach terytorialnych UE skoncentrować się na łączeniu wspólnych wysiłków na rzecz stworzenia europejskiej przestrzeni badawczej. W dokumencie tym zostały zamieszczone postulaty działań, które miałyby w tym pomóc (w sposób syntetyczny prezentuje je tab. 1.).

Warto podkreślić, iż w dokumencie opracowanym przez Komisję Europejską wskazuje się aż na 34 zobowiązania omawianej „unii innowacji”, wśród których należy szczególnie zaznaczyć następujące²⁴:

- opracowanie do końca 2011 r. przez państwa członkowskie UE strategii wykształcenia liczby pracowników naukowych, wystarczającej do osiągnięcia krajowych celów w dziedzinie badań i rozwoju, oraz strategii upowszechniania atrakcyjnych warunków zatrudnienia w publicznych instytucjach badawczych;
- wspieranie przez Komisję współpracy między przedsiębiorstwami a ośrodkami akademickimi poprzez tworzenie „przymierzy wiedzy” na rzecz opracowywania nowych programów kształcenia uwzględniających zapotrzebowanie na umiejętności w zakresie innowacji;
- wspieranie nawiązywania kontaktów między innowacyjnymi firmami i odpowiednimi inwestorami ponad granicami państw;
- przedstawienie przez Komisję Europejską do 2012 r. ram europejskiej przestrzeni badawczej oraz środków pomocniczych służących usuwaniu przeszkód dla mobilności i współpracy transgranicznej z zamiarem wprowadzenia ich w życie do końca 2014 r.;
- państwa członkowskie wraz z Komisją do 2015 r. powinny rozpocząć lub zakończyć budowę 60% nowej europejskiej infrastruktury badawczej uznanej za priorytetową przez Europejskie Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych;
- przedstawienie do połowy 2011 r. przez EIT agendy strategicznej innowacji, która zawierać będzie długoterminowy plan rozwoju w ramach „unii innowacji”,

²⁴ Tamże, s. 2-40.

Tabela 1. Ogólne wytyczne inicjatywy przewodniej Komisji Europejskiej „Unia innowacji”

WYTYCZNE		CHARAKTERYSTYKA
1		2
Wznacianie podstaw wiedzy i ograniczanie fragmentacji	Promowanie doskonałości w edukacji i rozwijaniu umiejętności	<ul style="list-style-type: none"> – reforma szkolnictwa wyższego, stworzenie doskonałego, nowoczesnego systemu edukacji we wszystkich państwach członkowskich; – przyciągnięcie młodych ludzi do badań naukowych oraz zaoferowanie im odpowiedniego wykształcenia i konkurencyjnych w skali międzynarodowej karier naukowych, tak by zatrzymać ich w Europie oraz przyciągnąć najlepszych z zagranicy; – zaangażowanie przedsiębiorstw w opracowywanie programów nauczania i studiów doktoranckich, aby kwalifikacje lepiej odpowiadały potrzebom przemysłu
	Tworzenie europejskiej przestrzeni badawczej	<ul style="list-style-type: none"> – unikanie kosztownego powielania i niepotrzebnego pokrywania się krajowych prac badawczych; – dokończenie prac nad europejską przestrzenią badawczą do 2014 r.; – uproszczenie i ujednoczenie procedur związanych z systemem wsparcia badań i rozwoju; – inwestycje w nowoczesną infrastrukturę
	„Unia innowacji” priorytetem instrumentów finansowych UE	<ul style="list-style-type: none"> – usprawnienie unijnych instrumentów finansowania badań i innowacji oraz ukierunkowanie ich na realizację celów „unii innowacji”; – uproszczenie procedur aplikowania o środki finansowe
Wprowadzanie dobrych pomysłów na rynek	Promowanie Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii (EIT) jako modelu zarządzania innowacjami w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – w spieranie innowacyjnych badań; – tworzenie i rozwój przedsiębiorstw, m.in. przez edukację w zakresie przedsiębiorczości; – umożliwienie uczelniom współpracującym w ramach wspólnot wiedzy i innowacji przyznawanie multidyscyplinarnych dyplomów opartych „znakiem jakości EIT”
	Łatwiejszy dostęp do finansowania dla przedsiębiorstw innowacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> – wykorzystywanie partnerstwa publiczno-prywatnego; – wprowadzenie zmian regulacyjnych
	Stworzenie jednolitego rynku innowacji	<ul style="list-style-type: none"> – uproszczenie procedur patentowych; – wprowadzenie surowszych celów i norm w zakresie ochrony środowiska jako bodźca do powstawania eko-innowacji; – zwiększenie w UE zamówień publicznych na innowacyjne produkty i usługi
	Promowanie otwartości i korzystanie z twórczego potencjału Europy	<ul style="list-style-type: none"> – stworzenie „piątej swobody” – możliwości swobodnego przemieszczania się pracowników naukowych oraz innowacyjnych pomysłów; – zintensyfikowanie transferu wiedzy pomiędzy przedsiębiorstwami a ośrodkami akademickimi i sprawienie, by odbywał się on ponad granicami; – wspieranie i doskonalenie inicjatywy Enterprise Europe; – zwiększenie dostępności wyników badań finansowanych ze środków publicznych; – ulepszenie systemu informacyjnego w dziedzinie badań naukowych

Tabela 1, cd.

		2
		1
Większa spójność społeczna i terytorialna	Upowszechnianie korzyści z innowacji w całej Unii Większe korzyści społeczne	<ul style="list-style-type: none"> - zachęcanie do współpracy pomiędzy najbardziej innowacyjnymi regionami oraz regionami w państwach członkowskich, które mają w tej dziedzinie jeszcze sporo do nadrobienia - rozwój innowacji społecznych, wykorzystanie pomysłowości organizacji humanitarnych, stowarzyszeń i przedsiębiorców społecznych dla znalezienia nowych sposobów zaspokojenia potrzeb społecznych, których nie zaspokajają w wystarczający sposób rynek lub sektor publiczny; - stworzenie innowacyjnego sektora publicznego
Łączenie sił na rzecz przelomowych odkryć europejskie partnerstwa innowacji	Uruchomienie europejskich partnerstw innowacji jako części projektu przewodniego „Unia innowacji”	<ul style="list-style-type: none"> - partnerstwa łącząca wszystkie istotne podmioty na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym w celu zwiększenia wysiłków związanych z badaniami i rozwojem oraz koordynacji inwestycji w projekty demonstracyjne i pilotazowe; - zamiast podejmować niezależne działania, jak obecnie, celem partnerstw innowacji jest ich opracowywanie i wdrażanie równoległe, aby zyskać na czasie; - Komisja zamierza uruchomić partnerstwa innowacji w kluczowych obszarach, obejmujących ważne wyzwania społeczne, takie jak: bezpieczeństwo energetyczne, transport, zmiana klimatu, efektywność energetyczna, zdrowie i starzenie się społeczeństwa, przyjazne dla środowiska metody produkcji oraz gospodarowanie gruntami
Wspieranie polityki z zewnątrz	Uczynienie Europy bardziej atrakcyjną dla przedsiębiorstw i inwestorów	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie obokrajowcom możliwości pozostania w Europie dzięki pakietowi obejmującemu „wizę naukową” oraz system „błękitnej karty”; - pogłębianie współpracy międzynarodowej, naukowej i technicznej
Rezultaty	Reforma systemów badań i innowacji Narzędzia pomiaru postępów Wspólne zobowiązanie przekształcenia „unii innowacji” w rzeczywistość	<ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie znaczących reform krajowych i regionalnych polityk - opracowanie nowego wskaźnika mierzącego udział szybko rozwijających się innowacyjnych przedsiębiorstw w gospodarce; - stosowanie unijnej tablicy badań i innowacji, by zapewnić porównywalność wyników UE i państw członkowskich (na podstawie szerokiego zestawu wskaźników) - wspólny wysiłek instytucji UE (Rady Europejskiej, Komisji, Parlamentu) oraz pozostałych zainteresowanych stron (państw członkowskich, regionów, przedsiębiorstw itp.) jest kluczowy dla sukcesu „unii innowacji”

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów, Projekt przewodni strategii Europa 2020, Unia innowacji, SEC(2010) 1161, Bruksela 2010, s. 9-30.

uwzględniający tworzenie nowych wspólnot wiedzy i innowacji, ściśle powiązanie z sektorem prywatnym oraz większą rolę w przedsiębiorczości;

- zagwarantowanie przez Komisję do 2012 r. funduszom *venture capital* działającym w dowolnym państwie członkowskim możliwości prowadzenia działalności i swobodnego inwestowania na terenie całej UE (zakłada to zniesienie wszelkich niekorzystnych warunków podatkowych dotyczących działalności transgranicznej);
- rozpoczęcie w 2011 r. przez UE i państwa członkowskie przeglądu ram prawnych dotyczących kluczowych obszarów, począwszy od ekoinnowacji i europejskich partnerstw innowacji;
- wydanie w 2014 r. pierwszych patentów UE;
- przedstawienie do końca 2011 r. przez Komisję w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi i zainteresowanymi podmiotami propozycji stworzenia europejskiego rynku wiedzy dla patentów i licencji;
- od 2011 r. wspieranie przez Komisję istotnego programu badań w dziedzinie innowacji sektora publicznego i innowacji społecznych;
- wdrożenie do 2012 r. przez UE oraz jej państwa członkowskie zintegrowanej polityki, by najlepsi naukowcy, badacze i innowatorzy chcieli mieszkać i pracować w Europie oraz by zachęcić wystarczającą liczbę wysoko wykwalifikowanych mieszkańców państw trzecich do pozostania w Europie;
- monitorowanie przez Komisję za pomocą unijnej tablicy wyników badań i innowacji ogólnych postępów skuteczności innowacji.

4. Zakończenie

Nowa inicjatywa „unia innowacji” jest kluczem do osiągnięcia celów zawartych w strategii „Europa 2020”, ukierunkowanych na tworzenie stabilnej europejskiej gospodarki opartej na wiedzy. Jej głównym założeniem jest poprawa dostępu do finansowania badań naukowych i innowacji w Europie, co pozwoli efektywniej przetwarzać innowacyjne pomysły na nowe produkty i usługi, które przyczynią się do wzrostu zatrudnienia i rozwoju gospodarczego. Postępy w tej dziedzinie będą monitorowane w ramach wdrażania strategii „Europa 2020”, a podczas corocznych konwencji w dziedzinie innowacji analizowany będzie stan realizacji planu „unii innowacji”²⁵. Realizacja wymienionych w artykule, jak również pozostałych (zapisanych w dokumencie Komisji) zobowiązań przyczyni się do powstania w Unii Europejskiej wielu zmian w dziedzinie innowacyjności. Ponadto nastąpi skumulowanie wysiłków całej unijnej społeczności na rzecz tworzenia innowacji. Dzięki załącznikowi „Tablica wyników badań i innowacji”, zamieszczonemu w „unii innowacji”, możli-

²⁵ <http://www.pi.gov.pl>.

we będzie coroczne monitorowanie stanu innowacyjności gospodarki unijnej oraz porównywanie jej z potencjalnymi konkurentami (USA, Japonia, Chiny). To wszystko z pewnością znacznie przyczyni się do budowania innowacyjnej gospodarki.

Podsumowując, można stwierdzić, że opracowanie dokumentu „unia innowacji” jest ważnym działaniem, mającym na celu stworzenie innowacyjnej gospodarki europejskiej, która mogłaby konkurować z największymi potęgami światowymi w tej dziedzinie. Niewątpliwie, by to osiągnąć, należy połączyć wszystkie potencjały i wysiłki podejmowane na obszarze Wspólnoty i co ważne, konsekwentnie i terminowo realizować założenia i zobowiązania zawarte w omawianym dokumencie. W przeciwnym razie innowacyjna europejska gospodarka pozostanie nadal niespełnionym postulatem.

Literatura

- Baruk J., *Innowacje czynnikiem efektywnego rozwoju przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo UMCS w Lublinie, Lublin 1992.
- Baruk J., *Innowacje instrumentem rozwoju przedsiębiorstw, regionów, gospodarki*, [w:] *Konkurencyjność i innowacyjność regionów w warunkach globalizacji i metropolizacji przestrzeni*, red. J. Kot, Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach, Kielce 2007.
- Duraj J., Papiernik-Wojdera M., *Przedsiębiorczość i innowacyjność*, Difin, Warszawa 2010.
- Ekonomika innowacji*, red. J. Czupiał, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 1994.
- Janasz W., Kozioł K., *Determinanty działalności innowacyjnej przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2007.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów, Projekt przewodni strategii Europa 2020, Unia innowacji, SEC(2010) 1161, Bruksela 2010.
- Łuczkiwicz G., *Zarządzania kreatywnością i innowacją*, Harvard Business Essentials, Wydawnictwo MT Biznes, Konstancin-Jeziorna 2005.
- Niedzielski P., Rychlik K., *Innowacje i kreatywność*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2006.
- Pietrasiński Z., *Ogólne i psychologiczne zagadnienia innowacji*, PWN, Warszawa 1971.
- Schumpeter J., *Teoria rozwoju gospodarczego*, PWN, Warszawa 1960.
- Skawińska E., Zalewski R., *Klaster biznesowe w rozwoju konkurencyjności i innowacyjności regionów, Świat-Europa-Polska*, PWE, Warszawa 2009.
- Współczesne koncepcje przestrzennego rozwoju gospodarki i społeczeństwa*, red. S. Korenik, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2010.
- Zalesko E., *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w podnoszeniu innowacyjności gospodarki*, [w:] B. Pławgo, *Czynniki rozwoju regionalnego Polski północno-wschodniej*, t. I, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Administracji Publicznej w Białymstoku, Białystok 2005.
- www.ec.europa.eu/research/innovation-union.
- www.mg.gov.pl.
- www.pi.gov.pl.

INNOVATION UNION AS A WAY TO INCREASE THE INNOVATION IN EUROPEAN ECONOMY

Summary: Nowadays it is very important to create and adapt new solutions and technologies, and to introduce new products and services. It should be noticed that innovation is the main factor in the development of the companies, regions or countries. The increasing interest in innovation and its impact on socio-economic development can be observed at the level of the European Union and its member countries. Also in new strategy for socio-economic development of the European Union – Europe 2020 innovations occupy a prominent place. This paper describes the concept and types of innovation, presents the general guidelines contained in the document “the union of innovation” drafted by the European Commission.

Keywords: union, innovation, strategy.